

A magyar hegedűkészítés története

1995. őszén monstre kiállításon mutatták be a müncheni Városi Múzeumban a világ minden tájáról összegyűjtött, magyar készítésű hegedűket. A több hónapon át nyitvatartó kiállítás idején szimpóziumot is rendeztek több mint száz európai hegedűkészítő műhelyből érkezett 130 kolléga részvételével, amelynek témája természetesen a magyar hegedűkészítés volt. Jogos természetesen a kérdés: miért nem itthon, miért éppen Münchenben? Hazánk utolsó száz évének története megadja ezekre a kérdésekre a választ: sok hegedűkészítő is arra kényszerült, hogy határainkon túl keressen boldogulást, sok muzsikos és hangszergyűjtő menekítette külföldre vagyonával együtt a tulajdonában lévő, értékes magyar vonós hangszereket. München pedig azért adhatott ott-hont egy ilyen jelentős magyar vonatkozású eseménynek, mert ott él és dolgozik Benedek Péter, akinek hangszerei, vonói messze földön híresek, és inkább zeneszalonként tisztelt műhelye München egyik ékessége.

A könyv maga is műtárgy: gyönyörű fotók és színes ábrák a legszebb fényes műnyomó papíron, több, mint 400 oldal terjedelemben, számos fontos információval, amely a külföldieknek is segít megérteni, miért Münchenben láthatja viszont ezeket a magyar kincseket. Mindenekelőtt azzal, hogy kétnyelvű: német és angol nyelven olvasható. Aztán pedig oly módon, hogy ismerteti Magyarország történetét 896-tól 1918-ig, vagyis a trianoni békéig. Mindezt a különböző történelmi „állapotokat” tükröző Európa-térképek segítségével.

A magyar hegedűkészítés történetének írott fejezetei 1365-től ismertetik a szakma magyarországi képviselőit. Először átfogó képet kaphatunk a régebbi korokról, majd kissé részletesebben foglalkozik a magyar hegedűkészítés első igazi központjával, Pozsonnyal. Utána családonként ismerteti a híres hegedűkészítő dinasztiákat. A sort a pozsonyi mesterek kezdik: a 18. századból a Leeb, a Thir, a 19. századból az Ertl, Hamberger, Schmied, Tauber, Wörle nevekkel ismerkedhetünk meg, de szó esik azokról is, akik a Monarchiában kezdtek, de már a

szlovákiai Bratislavában fejezték be munkásságukat.

Pozsony után Pest következik. A 19. század elején kezdtek népszerűvé, ismertté válni a pesti hegedűkészítők, akik eleinte szinte kivétel nélkül német származásúak voltak. Nem kerültek el a szerkesztők figyelmét a korabeli soproni, nagyszebeni, kassai és magyar származású cseh mesterek nevei, életrajzi adatai sem.

A közléseket dokumentumok támasztják alá. Egyik legjelentősebb köztük az 1837-es születésű Mesterkönyv - ebbe a könyve vezették be mindazokat a hangszerésmestereket, akik 1836 és 1867 között A Pesti Hangszerész Kézműves Céh tagjai voltak. Ezt a céhet (ipartestületet) 22 hangszerkészítő alapította 1836-ban; 31 évig tartó működése során összesen 59 mestert és 2 céhmegbízottat jegyeztek be: 20 zongorakészítőt, 19 hegedűkészítőt, 8 fafúvós hangszerkészítőt, 8 rézfúvós hangszerkészítőt és 4 orgonaépítőt. A gitár- és cimbalomkészítőket külön nem nevezik meg; ők vagy a zongora-, vagy a hegedűkészítők csoportjához tartoztak. Az ott bejegyzett 19 hegedűkészítő között akadnak a mai gyakorló muzsikusok számára is közismert nevek: Josef Schunda (aki 1848-ban mint fafúvós, majd 1858-ban mint hegedűkészítő jelentkezett), Nemessányi Sámuel, Mönnig Adolf.

A nagy hegedűkészítők családfája után egy fontos jegyzék olvasható a könyvben: azoknak a hangszereknek készítői és letkezési évszámai, amelyek a könyv mintegy 400 oldalán lévő, fantasztikus minőségű fényképein szerepelnek, amelyek méretes modellrajzai minden fontos adattal együtt a fotók előtt megtalálhatók. A képi ábrázolást minden esetben az alkotó részletes életrajza előzi meg (továbbra is természetesen két nyelven). A fotók között mindenütt szerepel a cégjelzés hiteles felvétele.

A könyv – vagy talán inkább album – tehát csodálatos, szakmailag igényes, kivitelezése ámulatba ejtő. Lehet, hogy nem is kellene szomorkodnunk nemzeti értékeink, hazai szakembereink külföldi jelenléte miatt, hiszen itthon ma még egyszerűen nincsenek meg a feltételei a magyar hegedűkészítés történetének ilyen

rangos bemutatásához. Külön öröm, hogy a szerző Benedek Péter, a Müncheni Városi Múzeum Hangszermúzeumának vezetője, dr. Gunther Joppig bevezető szavai előtt a Magyar Hangszerész Szövetség elnökének, Semmelweis Tibor előszavát olvashatjuk.

Tóth Anna